

„Notranji“ sodni jezik, ki ni.

1. Pismeno poročilo po §-u 472 k. pr. r.

V članku — notranji uradni jezik naših sodišč — objavljenem preteklega leta v našem listu, je bilo rečeno, da bi bilo dobro posamič odkrivati krivice vsled tistega »notranjega« jezika, ki se v resnici ne tiče kakega notranjega občevanja sodišč, ampak občevanja in razpravljanja s strankami samimi. Torej pričnimo s tako stvarjo!

§ 472 k. pr. r. piše: Razprava pod vzklicnim oblastvom je javna po predpisih §-ov 228—231. Začenja se s pismenim poročilom člana vzklicnega oblastva . . .

Po rečenem je poročevalčevo pismeno poročilo del vzklicne razprave, da, celo uvod zanjo. To poročilo imajo tudi višja oblastva, inspektorji sodišč i. t. d. za jako važno in reklo se nam je, da se je nekemu zbornemu sodišču — ni dolgo tega — z ukorom opazilo, ker poročevalci niso izgotavljali nobenega poročila, temuč so le pripisali: legatur Urteil de dato. . .« in res le čitali prvosodno razsodilo, kakor določa zadnji odstavek navedenega §-a.

Zahtevek, da se to poročilo piši, res ni popolnoma neupravičen, niti ob sedanjem občnem načelu ustnega postopanja, že iz praktičnih preglednih ozirov, ker iz koncepta vzklicnega razsodila in kratkega posvetovalnega zapisnika, ki skoro edina ostajata pri vzklicnem sodišču, navadno ni razvideti niti osebnih podatkov o vzklicatelju niti dejanskega stanu, ter bi bilo pogosto vse spise zahtevati od dotičnih okrajnih sodišč, kadar je ob raznih prilikah ugotoviti kake trditve ali dvome. Pa tudi stvarno ni brez pomena, da zakon zahteva pismeno poročilo. Kazenski pravdni red sloni na načelu ustnega postopanja, tudi razprava pred vzklicnim sodiščem je javna in ustna, in torej brez pomena, ako so možje, sestavljajoči dotična določila, ne manj prožeti svobodomiselnih načel, kakor je sedanja doba, določili, da bodi poročilo na vzklicni razpravi pismeno. Brez dvoma se je hotela s tem doseči točnost poročila.

Vendar ne razpravljajmo sedaj o stvarni pravilnosti tega določila, temuč ustanovimo, v kakem jeziku je je pisati, ker je

bistven del vzklicne razprave, torej nikaka notranja sodna stvar, temuč za stranke jako odločilna, o kateri tedaj velja »vnanji« sodni jezik. Zdrav razum izvaja iz opisanih zakonitih določil, da bodi to poročilo napisano v tistem jeziku, v katerem se vrši vzklicna razprava, pri slovenskem obtožencu pač — slovensko. Tako bi se moralo sklepati, pa se, kolikor nam znano, vsaj v okrožju graškega nadsodišča, ni sklepalo doslej, ampak ta poročila so bila »via facti« skozi nemška.

Ta razvada je — »contra legem« in izhaja med drugim iz napačnega tolmačenja, da je to poročilo napisano za nejavno sejo, v kateri se določa le narok za javno vzklicno razpravo ter se odloča o raznih morebitnih predlogih, ki jih stranke stavijo glede te javne razprave ali sicer o okolnostih, ki jih je rešiti pred njo. S temi razpisi, ki se navadno opravijo na znanem »Spisszettel«-nu, kateri ima v to svrhu na prednji strani natisnene stalne izraze, — v graškem okrožju seve samo v nemškem jeziku — združuje se tudi pismeno poročilo za javno razpravo in je zato — nemško.

Kakor smo jasno izveli, pa je ta jezikovna razvada pri slovenskih strankah popolnem nezakonita. S tem še nikakor ne priznavamo, da spada drugo, v nejavni seji z istega lepoglasnega lista predavano poročilo med »notranji« jezik. V tem oziru ni v »notranjem« jeziku nikakor izgotoviti kakega sklepa, ki ga je nenemškemu predlagatelju objaviti ali pismeno, ali na javni vzklicni razpravi ustno gotovo le v njegovem jeziku, v katerem ga je torej tudi napisati. Nobenega obveznega predpisa sicer ni, da bi sploh kak del na tem listu moral nositi le nemško pismo, temuč je sklepati nasprotno iz načela, da bodi vse, kar sme stranka vpogledati, sme pa ves ta list, biti pisano v njenem jeziku.

Vendar danes smo hoteli ožigosati protizakonito razvado pri pismenem poročilu po §-u 472, k. pr. r. in o sodnikih, ki je ne bodo opustili, nam bo misliti, da jim zakon ni toliko mari, kakor so jim morda kaki drugi nehvalni in nemožati obziri.

T.

